

Skrivelse

Införande av producentfinansierad EU-plastkostnad

Stockholm 2025-11-27

Till

Klimat- och näringslivsdepartementet
Naturvårdsverket

Från

Fastighetsägarna Sverige
Avfall Sverige

Sammanfattning

EU:s plastavgift är en årlig avgift som alla EU:s medlemsländer betalar baserat på mängden icke återvunnen plastförpackning inom landet.

Sverige betalar i dag flera miljarder kronor årligen i plastavgift till EU. År 2024 uppgick kostnaden till 2,7 miljarder kronor. Syftet är att skapa ekonomiska incitament för minskad plastanvändning och ökad återvinning. Denna utgift finansieras via statsbudgeten och belastar därmed skattebetalarna, inte plastproducenterna, trots att principen om att förorenaren ska betala är vägledande i både svensk och europeisk miljöpolitik.

Samtidigt innebär plastens omfattande användning ökade samhällskostnader för bland annat fastighetsägare, kommuner och miljön. Den skattefinansierade plastsubventionen innebär att jungfrulig fossil plast blir ännu billigare och att återvunnen plast inte kan konkurrera eller har någon efterfrågan, vilket får till följd att Europas plaståtervinnare går i konkurs. En producentfinansierad EU-plastkostnad är därför inte enbart en alternativ finansieringsmodell för EU:s plastavgift. Det skulle också vara ett effektivt styrmedel för att minska plastanvändningen och öka återvinningen.

Den globala plastproduktionen har ökat från 2 miljoner ton 1950 till 475 miljoner ton 2022. Om inga ytterligare åtgärder vidtas beräknas den stiga till 976 miljoner ton år 2050 och 1,2 miljarder ton år 2060. Den främsta orsaken till ökningen är den minskade efterfrågan på fossil energi, vilket lett till att fossila bränsleproducenter i allt högre grad ställer om till plastproduktion. När plasten sedan går till förbränning eller deponeras fortsätter utsläppen från fossila råvaror att driva på klimatförändringarna. Förbränning av plast i avfallsförbränningsanläggningar som producerar el och fjärrvärme ger upphov till cirka 2,9 miljoner ton CO₂e. Det motsvarar ungefär 6 procent av Sveriges totala utsläpp. Beräkningen utgår från Naturvårdsverkets uppgifter för 2023: sektorn el och fjärrvärme släppte ut knappt 4 Mt CO₂e, varav cirka 80 procent kom från avfallsförbränning och mer än 90 procent av dessa utsläpp härrör från fossil plast.

Genom att införa en producentfinansierad EU-plastkostnad kan Sverige:

- följa principen om att förorenaren betalar
- minska plastanvändningen och öka återvinningen

- stimulera att icke återvinningsbar plast ersätts av hållbarare material
- minska utsläppen från fjärrvärme och annan plastförbränning
- stärka Sveriges position i FN-förhandlingarna om ett globalt plastavtal
- frigöra resurser i statsbudgeten till andra miljöinsatser

EU-kommissionen har dessutom föreslagit att plastavgiften höjs från dagens 0,80 till 1 euro per kilo icke återvunnen plastförpackning och att avgiften från och med 2028 indexeras utifrån inflation och ekonomiska förhållanden. Det innebär att EU-plastkostnaden för svenska skattebetalare, utan någon förändring i plastflöden eller finansieringsmodell, kan öka med ungefär 1,1 miljard kronor per år fram till 2034

En producentfinansierad plastkostnad skulle därför vara ett mer rättvist, effektivt och miljöstyrande sätt att hantera plastens ökande samhällskostnader än att låta skattebetalarna stå för notan. Det ligger också i linje med EU:s egen ambition att avgiften ska styra mot minskad plastanvändning. Den miljöstyrande effekten uppstår först när kostnaden bärs av dem som producerar och sätter plasten på marknaden; så länge medlemsstater som Sverige finansierar avgiften via statsbudgeten urholkas incitamenten att minska mängden plast och EU-instrumentet förlorar sin avsedda styrfunktion.

Våra ställningstaganden

- Plastproducenterna bör bära kostnaden för EU-plastavgiften, i linje med principen om att förorenaren betalar.
- En producentfinansierad plastavgift säkerställer den miljöstyrande effekt EU avser, eftersom incitamenten att minska mängden plast annars uteblir när kostnaden läggs på statsbudgeten.
- Den ökande plastanvändningen, särskilt inom områden där förnybara material tidigare använts, är oroande.
- Plastens låga återvinningsgrad innebär att stora mängder bränns eller deponeras, vilket bidrar till utsläpp och föroreningar.
- När plast förbränns i fjärr- eller kraftvärmeverk orsakar det växthusgasutsläpp som belastar fastighetsägare och fjärrvärmeanvändare.
- En producentfinansierad modell skulle skapa tydliga ekonomiska incitament för att minska plastanvändningen och utveckla cirkulära lösningar.
- Genom att agera nationellt kan Sverige stärka sin position internationellt och bidra till att driva på omställningen globalt.

Förslag på komplettering av regeringens uppdrag

Regeringen gav i juli 2025 Naturvårdsverket i uppdrag (KN2025/01507) att analysera hur insamlingen av förpackningsavfall kan samordnas med insamlingen av annat kommunalt avfall. I uppdraget ingår även att se över ersättningsmodeller så att kostnaderna belastar rätt aktör.

Mot denna bakgrund finns det starka skäl att komplettera regeringsuppdraget med ett tillägg

som särskilt fokuserar på analys av finansieringen av Sveriges EU-kostnad för icke återvunnen plast. Om Naturvårdsverket får i uppdrag att inkludera denna analys skapas ett gediget underlag för en långsiktigt hållbar och rättvis finansieringsmodell av Sveriges EU-plastkostnad.

Naturvårdsverket bör därför få i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur en producentfinansierad EU-plastkostnad kan utformas. Ett sådant förslag skulle:

- säkerställa att kostnaden för EU:s plastavgift hamnar på producenterna i enlighet med principen om att förorenaren betalar
- skapa incitament för att minska plastanvändningen och öka materialåtervinningen
- stimulera att icke återvinningsbar plast ersätts av hållbarare material
- bidra till sund konkurrens mellan producenter som satsar på mer hållbara förpackningslösningar
- frigöra resurser i statsbudgeten på kort och på lång sikt till andra miljö- och klimatåtgärder.

Plast tillverkas i huvudsak av fossila råvaror och ger upphov till betydande koldioxidutsläpp när den förbränns eller blir avfall. För att nå klimatmålen behöver den totala plastanvändningen minska, samtidigt som mer hållbara alternativ utvecklas. En minskad användning av fossil plast är därför avgörande både för att sänka utsläppen och för att stärka omställningen till en mer cirkulär ekonomi.

Avslutande synpunkter

Fastighetsägarna och Avfall Sverige uppmanar regeringen att:

1. initiera ett arbete för att utreda och införa en producentfinansierad modell för Sveriges EU-plastavgift,
2. ge Naturvårdsverket i uppdrag att inkludera denna analys i sitt pågående regeringsuppdrag (KN2025/01507), och
3. säkerställa att svenska åtgärder på området stärker landets internationella roll i arbetet för ett globalt plastavtal.

Vänliga hälsningar

Tony Clark, vd

Avfall Sverige

Anders Holmestig, vd

Fastighetsägarna Sverige

För kontakt:

Rikard.Silverfur@fastighetsagarna.se

Katarina.Sundberg@avfallsverige.se

Minna.Gillberg@avfallsverige.se